

REVOLUȚIA ROMÂNĂ
UN PROCES CARACTERIZAT DE DRAMATISM
ȘI SPERANȚĂ, CARE A PARCURS ETAPE DE CONFRUNTARE
ARMATĂ VIOLENTĂ ȘI DE CONFRUNTARE POLITICĂ,
CE AU DUS LA RĂSTURNAREA UNUI SISTEM
DICTATORIAL ȘI LA RECUCERIREA DEMOCRAȚIEI,
LIBERTĂȚII ȘI DEMNITĂȚII POPORULUI ROMÂN

Dumitru MAZILU*

*Profesor universitar doctor emerit. Raportor Special al Națiunilor Unite privind Drepturile Omului și Tineretul (1985-1993)

O analiză științifică aprofundată – acum, la împlinirea a peste un sfert de veac de la acel moment astral din istoria acestei țări – duce, în mod necesar, la concluzia că Revoluția Română a fost un proces caracterizat de dramatism și speranță, determinat de factori interni și influențat de factori externi, care a parcurs etape de confruntare armată violentă și de confruntare politică ce au dus la răsturnarea unui sistem dictatorial și la recucerirea democrației, libertății și demnității poporului român.

Unul din acei gânditori ai Franței și ai lumii, colaborator al Enciclopediei, Antoine Caritat Condorcet – în anii care au marcat procesul revoluționar în care a fost implicat poporul francez –, atrăgea atenția că „Istoria politică și istoria revoluțiilor sunt istoria progresului”, iar marele poet democrat revoluționar german, Heinrich Heine, constata că „Revoluțiile sunt un lucru înfricoșător, dar tot atât de necesare ca amputările, atunci când un membru al corpului intră în putrefacție”¹. Într-o revoluție, poporul se ridică cu un curaj eroic împotriva „răului pe care nu-l mai suportă, fiind hotărât să-i pună capăt și să-și croiască un viitor în care adevărul și dreptatea să triumfe”.

***Prezentul studiu are la bază articolul publicat anterior în Revista „Caietele Revoluției” nr. 1-2 (71-72)/2018.*

¹ Heinrich Heine, *Confesiuni*, 1854.

Acestea au fost obiectivele care au însuflețit poporul român în confruntarea cu forțele opresive în acele zile și nopți de Dramatism și Speranță din 1989².

§1. Revoluția Română din 1989 – un proces marcat de acte și fapte de curaj și speranță

În 1989 sute de mii, milioane de români, s-au ridicat împotriva nedreptăților, decizi să scuture de pe grumajii lor jugul mizeriei, sperând să pună temelie trainică unei vieți cu adevărat omenești. Este de știut că „Mânia poate fi smintită și absurdă: te poți supăra pe nedrept, constata Victor Hugo, dar nu te revolți decât atunci când de fapt ai dreptate”³.

Într-adevăr, poporul acestei țări și-a pus viața în pericol pentru ca opresorii să fie pedepsiți și lumina dreptății și libertății să îi călăuzească traiul în zilele și anii care vor veni.

Este evident că acele zile și nopți din Decembrie 1989, în confruntarea cu opresorii, românii au întrevăzut victoria. Este adevărat că era „o victorie însângerată”, într-o bătălie în care știau că dreptatea era de partea lor.

Această bătălie era – pe viață și pe moarte – pentru libertate și demnitate și se desfășura cu credința că vor fi în stare să elimine „răul care atinsese cote inimaginabile, iar mizeria materială și morală să nu mai dănuie”. Nu puțini dintre luptători erau animați de idealurile care îi înflăcăraseră pe francezi în Revoluția din 1789, idealuri promovate de acei mari gânditori care s-au implicat până la sacrificiu pentru cucerirea libertății: Maximilien de Robespierre, Jean-Paul Marat, Saint-Just, Jacques Roux. Mulți luptători erau animați de idealurile care îi determinaseră pe americani în lupta lor pentru independență, călăuziți de acei celebri gânditori și luptători care au fost Thomas Jefferson, Benjamin Franklin, Adams, George Washington.

Ca și în cazul celorlalte revoluții, în România Revoluția a parcurs mai multe etape într-un proces marcat de acte și fapte caracterizate de curaj și speranță.

§2. Principalele etape ale procesului revoluționar din România

Dacă vom analiza desfășurarea procesului revoluționar din Franța, de pildă, vom constata că a parcurs mai multe etape până ce obiectivele programate au fost atinse. Unele din aceste etape au fost caracterizate prin confruntări

² Dumitru Mazilu, *Proclamația Revoluției Române*, București, Editura Lumina Lex, 2010, Ediția a V-a, p. 9.

³ Victor Hugo, *Anul 93*, 1873.

violente, altele au fost marcate de ample dezbateri politice și juridice, care au fost încununute de elaborarea și adoptarea celebrei Declarații a Drepturilor Omului și ale Cetățeanului, adoptată de Adunarea Națională a Franței, la 2 octombrie 1789, care a consacrat că „Oamenii se nasc și rămân liberi și egali în drepturi”. După cum am precizat într-un studiu publicat în Revista „Lumea”, nr. 3 din 2017 și procesul revoluționar din România a parcurs mai multe etape, între care două s-au caracterizat printr-o confruntare armată violentă, iar o a treia etapă s-a caracterizat printr-o confruntare politică, prin mișcări ale unor grupări politice, pentru a ajunge la putere.

În prima etapă, confruntarea armată violentă a fost determinată de aplicarea strategiilor cuplului dictatorial, concentrate spre înăbușirea revoltei populare împotriva sistemului, cu speranța că va fi posibilă preluarea controlului puterii. Cele mai grave acte de represiune au fost înregistrate la Timișoara și în alte localități din proximitate, fiind conduse de reprezentanți ai autorităților la nivel local, dar și central. Remarcăm implicarea chiar a primului ministru în coordonarea, la fața locului, a acțiunilor care vizau înăbușirea răscoalei timișorenilor.

Această etapă s-a încheiat prin convocarea mitingului din 21 decembrie 1989, care – în loc să condamne răsculații de la Timișoara, s-a transformat într-un „strigăt de condamnare a dictaturii”, determinând cuplul dictatorial să părăsească locul de comandă al represiunii.

A doua etapă s-a caracterizat printr-o regroupare a celor loiali dictatorului, care s-au dedat la acte de represiune, în speranța că faptele lor sângeroase vor fi apreciate cum se cuvine de cuplul dictatorial care va reveni la putere. Această etapă a fost marcată de speranța celor care au deținut poziții importante în structurile puterii că dictatorul va supraviețui și că revolta populară va fi – până la urmă – înăbușită.

Această etapă s-a încheiat după procesul excepțional în urma căruia cuplul dictatorial a fost condamnat și executat. Vărsarea de sânge a încetat, iar speranțele forțelor loiale dictatorului s-au spulberat.

A treia etapă s-a caracterizat printr-o confruntare politică, prin mișcări ale unor grupări politice pentru a ajunge la putere. Un întreg arsenal de insulte și calomnii a fost lansat împotriva celor care preluaseră puterea, urmărindu-se denigrarea lor și pregătirea terenului pentru acceptarea unor alte personalități să preia „pârghiile decizionale la nivel central, dar și local”.

Această etapă s-a încheiat în decembrie 1991 prin adoptarea noii Constituții, în urma unui referendum.

§3. Factorii interni care au determinat procesul revoluționar

O cercetare științifică cu privire la situația internă politică, economică și socială din România permite să se înțeleagă ce a generat procesul revoluționar, deoarece nemulțumirea majorității covârșitoare a românilor atinsese cote insuportabile.

Toate analizele de specialitate atrag atenția că – între cei mai importanți factori interni care au determinat declanșarea procesului revoluționar din România – au fost Foamea, Frigul și Frica, care au coalizat forțele revoluționare într-o acțiune hotărâtoare în direcția recuceririi democrației, libertății și demnității, valori supreme ale umanității, încălcate, adesea, prin mijloace violente de regimul opresiv instaurat în țară. Asupra acestor factori determinanți s-au pronunțat analiștii cei mai avizați din interior, dar și instituțiile internaționale cele mai prestigioase și, în primul rând, organismele ONU⁴.

Evident că factorul politic și-a pus amprenta pe amplificarea fenomenelor negative din România. Concentrarea puterii în mâinile unui grup restrâns de persoane sau chiar în mâinile unui singur om caracterizează existența unui sistem dictatorial în care domnește Frica de practicarea unor acte arbitrare de natură să pună în cauză toate drepturile și libertățile ființei umane. În România anilor 1980, frica domina comportamentul uman. Teama că viața le va fi agresată, că familia le va fi pusă în primejdie, că drepturile și libertățile le vor fi încălcate generau „o stare de totală nesiguranță în toate comunitățile din România”⁵.

Aceste principii – evocate de Montesquieu privind guvernarea într-o societate democratică – erau eliminate din exercitarea guvernământului⁶.

Totodată, factorul social a avut un rol determinant în declanșarea procesului revoluționar, deoarece era asociat factorilor politici și economici din România. Felix Ermacora – Raportorul Națiunilor Unite pentru Drepturile omului – atrăgea atenția că dimensiunea socială a statutului ființei umane este esențial și, în consecință, nici un guvern „nu are dreptul să o neglijeze”⁷.

⁴ Dumitru Mazilu, *Promotion, protection and restoration of Human Rights at National, Regional and International levels*, Doc. E/CN.4/Sub.2/1989/41.10, July 1989.

⁵ *Op. cit.*, p. 5 și urm.

⁶ Charles Louis de Secondat Montesquieu, *Despre Spiritul Legilor*, București, Editura Științifică, 1964, pp. 57-59.

⁷ Felix Ermacora, *Report on Human Rights*, United Nations Commission on Human Rights, 1987-1988.

§4. Factorii externi care au influențat declanșarea procesului revoluționar

Este indiscutabil că factorii interni sunt determinanți în declanșarea unui proces revoluționar. Această realitate nu trebuie să ducă la concluzia că „factorii externi ar putea fi neglijăți”. În a doua parte a secolului trecut – și în anii actualului secol și mileniu – interdependența factorilor interni și externi în evoluția politică, economică și socială a tuturor țărilor s-a accentuat. Orice analiză științifică a proceselor dezvoltării dintr-o țară implică – în mod necesar – luarea în considerare a contextului regional și global în care au loc aceste procese.

Se înțelege că determinarea locului și rolului acestui context este cu atât mai important în cazul unui proces revoluționar, cum a fost cel din România, la sfârșitul anului 1989. Amplele schimbări survenite în anii 1980 în Uniunea Sovietică – în care Perestroika și Glastonsti au generat evoluții politice greu de imaginat în anii anteriori; noile abordări în relațiile Est-Vest și, mai ales, în relațiile dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii; abandonarea amestecului URSS în opțiunile unor lideri politici din Blocul Sovietic; prăbușirea Zidului Berlinului și alte transformări din Europa Centrală și de Est nu puteau să nu influențeze procesul revoluționar din România.

Cercetarea științifică istorică subliniază că – în condițiile în care regimurile totalitare din celelalte țări socialiste erau abandonate – România nu se putea singulariza, cu toate opțiunile cuplului dictatorial, care condamna „abaterile de la normele și principiile construcției socialismului”.

În anii ultimelor decenii ale secolului trecut posibilitățile de informare ale populației României – chiar în condițiile unei cenzuri agresive – au devenit tot mai prezente, mai ales ca urmare a amplificării activității posturilor de radio *Europa Liberă*, *Vocea Americii*, *BBC*. La aceste posibilități de informare contribuiau și posturile de radio din celelalte țări socialiste și, cu deosebire, cele din Uniunea Sovietică.

Aceștia au fost factori externi importanți în influențarea declanșării procesului revoluționar din România și în cursul desfășurării acestui proces în toate cele trei etape, analizate în studiul de față.

§5. Confruntarea politică pentru putere – determinată de factori interni și externi în circumstanțele actuale

În anii care au trecut de la Revoluția Română au avut loc importante evoluții în viața internă și internațională care și-au pus amprenta și pe orientarea confruntărilor politice pentru putere din țara noastră. Remarcăm, mai întâi, apariția unor elemente care au influențat „reconfigurarea ordinii mondiale”⁸. Iar în acest proces, un rol determinant a revenit societăților transnaționale, care au devenit „noile imperii coloniale”. În circumstanțele actuale „asistăm la refeudalizarea lumii. Iar această nouă putere feudală ia forma societăților transcontinentale private”⁹. Cele mai mari 500 de societăți capitaliste transcontinentale din lume „controlează azi 52 la sută din produsul intern brut al Planetei”¹⁰. În această ordine mondială reconfigurată a avut loc „o nouă divizare în sistemul decizional la nivel planetar”: „societățile transcontinentale gestionează profiturile, iar guvernele gestionează pierderile suportate de populație”¹¹.

Noile imperii coloniale¹² au servicii proprii de informații și contrainformații, servicii de dezinformare și manipulare a opiniei publice; își structurează organizații neguvernamentale, care „să fie declarate «reprezentanțe ale democrației civice»”; acționează prin acest mecanism pentru propulsarea în funcții de decizie, la cel mai înalt nivel, a unor lideri obedienți. Valorificând experiența colonialismului, transnaționalele recurg la acești lideri obedienți „să pună la cale decredibilizarea autorităților naționale – democratic alese – dacă aceste autorități nu le apără interesele”. Ample manifestări de protest au loc „spontan”¹³, cu lozinci în care sunt vehiculate insulte și calomnii la adresa liderilor locali incomozi¹⁴.

⁸ Henry Kissinger, „Noua ordine mondială reconsiderată”, în *Diplomația*, ediția a 4-a, București, Editura ALL, 2013 (traducerea Mircea Ștefănescu și Radu Paraschivescu), pp. 700 și urm.

⁹ Jean Ziegler, Raportor Special al Națiunilor Unite pentru Hrană, Feudele capitaliste, în „L’Empire de la Honte”, Librairie Arthème Fayard, 2005; traducere de Elisabeta Maria David: „Imperiul rușinii”, Editura ANTET XX PRESS, 2006, p. 181.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Raportorul Special al Națiunilor Unite pentru Hrană a ajuns la concluzia că aceasta este „ordinea canibală mondială”.

¹² Care sunt societățile transcontinentale.

¹³ Beneficiind de o organizare perfectă, cu o logistică costisitoare pentru a denigra în ochii populației locale și internaționale instituțiile naționale care îndrăznesc să le pericliteze „optimizarea profiturilor”.

¹⁴ Toți analiștii avizați evocă constant cum a fost organizat și finanțat generos „euromaidanul”,

Confruntarea politică pentru putere în țara noastră în circumstanțele actuale vizează trei scopuri: a. reducerea puterii de decizie a autorităților democratic alese, în cazul în care nu răspund la „dictatul transnaționalelor”; b. consolidarea poziției liderilor obedienți pe care transnaționalele i-au propulsat la putere; c. împiedicarea adoptării oricărei decizii juridice – cum ar fi cea referitoare la reforma justiției prin care actele și faptele infracționale ale unor indivizi aflați în serviciul noilor imperii coloniale ar putea să facă obiectul unor sancțiuni legale.

Confruntarea politică pentru putere în circumstanțele actuale implică „încercarea de a subordona toate instituțiile democratic constituite, inclusiv misiunile diplomatice și consulare, unor interese contrare principiilor și valorilor convenite legitim la nivel național și internațional”¹⁵.

Confruntarea politică pentru putere în circumstanțele actuale ne obligă să acționăm – în continuare – pentru promovarea obiectivelor care au animat sute de mii, milioane de români în 1989. Procesele care au loc în zilele noastre, sub impactul provocărilor puse la cale de noile imperii coloniale¹⁶ atrag atenția asupra importanței dezvăluirii substratului acțiunilor celor care urmăresc să pună în cauză interesele legitime ale poporului român. Apărarea acestor interese ne obligă să milităm neabătut pentru promovarea democrației, libertății și demnității în această țară¹⁷.

În concluzie, Revoluția Română – contrar afirmațiilor unor persoane și grupuri politice, care încearcă să impună teza încheierii acesteia la o anumită oră – realitățile existente demonstrează că a cunoscut un Proces, așa cum s-a întâmplat și în cazul altor revoluții, proces care în țara noastră a parcurs trei etape, fiind încununat prin adoptarea Constituției în Decembrie 1991.

Este indiscutabil că în România a avut loc o Revoluție. Dincolo de speculațiile celor care repetă cu obstinație că în țara noastră n-ar fi fost o revoluție – afirmație care, în realitate, urmărește să justifice „jefuirea averilor acestui popor, orchestrată, în mai multe cazuri din exterior, dar pusă în operă de cozile de topor din țară, care «au profitat de iuțeala lor de mână și de nebăgarea noastră de seamă»”.

cu urmările sale catastrofale.

¹⁵ Actele și faptele unor misiuni diplomatice și consulare de la București de amestec în procesul legislativ din România contravin convențiilor internaționale adoptate la Viena în 1961 și 1963.

¹⁶ Ordinea canibală pe care încearcă să o instituie noile imperii coloniale contravine tuturor valorilor democratice cucerite de umanitate. „Actuala ordine canibală mondială nu este imposibil de schimbat” (Jean Ziegler, *op. cit.*, p. 12).

¹⁷ Iar manipulările puse la cale din interior – și nu de puține ori – sunt susținute din afară, trebuie anihilate, așa încât forțele Adevărului și Dreptății să învingă.

Toți analiștii avizați au demonstrat – cu argumente științifice pertinente – că o revoluție este o schimbare rapidă, fundamentală a valorilor și miturilor dominante ale unei societăți, o schimbare a instituțiilor sale politice, a structurilor sale economice și sociale, pe când o lovitură de stat „prin ea însăși schimbă numai conducerea și, poate, strategiile politice”¹⁸. Aproape în același mod definesc revoluția și lovitura de stat cei mai cunoscuți gânditori ai lumii, între care amintim pe Jean-Jacques Rousseau, Heinrich Heine, Victor Hugo.

Amintim – și cu acest prilej – că și în Revoluția Română, ca și în alte revoluții, „actul revoluționar este conceput, adesea, de idealisti, este înfăptuit de luptători și este valorificat, cu supra de măsură, de profitori”. Nu uităm, însă, că „sângele vărsat la Revoluție și jertfele martirilor nu au fost și nu vor fi zadarnice. Eroii Revoluției Române nu vor fi uitați niciodată”. Românii s-au ridicat în Revoluție cu determinarea de a instaura în această țară valorile democratice cucerite de umanitate. Ei au demonstrat țării și întregii lumi că „cine să moară știe nu este îngenunchiat”¹⁹.

¹⁸ Samuel P. Huntington, „Revoluția și ordinea politică”, în *Ordinea politică a societăților în schimbare* (Political Order in Changing Societies), Iași, Editura Polirom, 1999, p. 231.

¹⁹ Pierre Corneille, *Polyeucte*, 1643, p. 41.